

УДК 615.07 : 615.262 : 687.55. (477)

<https://doi.org/10.24959/sphhcj.20.185>

В. О. ЛЕБЕДИНЕЦЬ, І. С. КАЗАКОВА

Національний фармацевтичний університет, Україна

АНАЛІЗ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ РИНКУ ЛІКАРСЬКИХ КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНІ

Мета: визначення, аналіз та прогнозування змін асортименту лікарської косметичної продукції, що реалізується у вітчизняних аптечних закладах, для актуалізації тенденцій і шляхів подальшого розвитку цього сегмента споживчого ринку в Україні.

Матеріали та методи. Як інформаційні матеріали використовували фахові наукові публікації, електронну інформаційну базу Державного реєстру лікарських засобів України, аналітичні публікації щотижневика «Аптека», довідник «Компендіум», результати власних соціологічних досліджень. Проаналізовано дані продажів продукції в аптеках Східного та Центрального регіонів України у період з січня 2018 р. по січень 2019 р. Застосовано методи маркетингового аналізу, а також аналітичний, порівняльний, метод контент-аналізу, узагальнення інформації та прогнозування.

Результати досліджень. Вивчено структуру та особливості сучасного вітчизняного ринку косметичної продукції, що реалізується в аптечних закладах. Досліджено асортимент лікарських засобів дерматологічного призначення; проаналізовано сегмент лікарських косметичних засобів та встановлено його особливості залежно від форми випуску, вмісту діючих речовин для усіх категорій продукції.

Висновки. За результатами систематизації асортименту лікарських косметичних засобів на споживчому ринку України визначено напрями й перспективи подальшого розвитку цього сегмента фармацевтичної продукції. Обґрунтовано необхідність подальшого розвитку системи державного контролю обігу лікарських косметичних засобів з метою забезпечення їх якості і безпеки для здоров'я споживача.

Ключові слова: лікарські косметичні засоби; косметичні засоби; фармацевтичний ринок; косметичний ринок; аптечний асортимент.

V. O. LEBEDYNETS, I. S. KAZAKOVA

National University of Pharmacy, Ukraine

THE ANALYSIS AND DETERMINATION OF PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE MARKET OF MEDICINAL COSMETIC PRODUCTS IN UKRAINE

Aim. To determine and analyze the assortment of medicinal cosmetic products sold in domestic pharmacies in order to update the trends and ways of further development of this segment of the consumer market in Ukraine.

Materials and methods. Scientific publications, electronic databases of the State Register of Medicinal Products of Ukraine, the weekly "Apteka" (Pharmacy) and the Compendium Guide, as well as the results of our own research were used as information materials. The sales data of pharmacies in the Eastern and Central regions of Ukraine in the period from January 2018 to January 2019 were analyzed. The methods of marketing analysis, analytical, comparative, content analysis and generalization of information were used.

Results. The structure and features of the modern domestic market of cosmetic products sold in pharmacies have been studied. The range of dermatological medicines has been investigated; the segment of medicinal cosmetics has been analyzed, and its features have been determined depending on the manufacturer, form of release, the content of active substances for all product categories.

Conclusions. Based on the results of systematizing the assortment of medicinal cosmetics at the consumer market of Ukraine the directions and prospects for further development of this segment of pharmaceutical products have been determined. The necessity of further development of the state control system over the turnover of medicinal cosmetic products has been substantiated in order to provide their quality and safety for the consumer health.

Key words: medicinal cosmetics; cosmetic products; pharmaceutical market; cosmetic market; pharmacy assortment.

В. А. ЛЕБЕДИНЕЦЬ, И. С. КАЗАКОВА

Национальный фармацевтический университет, Украина

АНАЛИЗ И ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПЕРСПЕКТИВ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЛЕКАРСТВЕННЫХ КОСМЕТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ В УКРАИНЕ

Цель: определение и анализ ассортимента лекарственной косметической продукции, реализуемой в отечественных аптеках, с целью актуализации тенденций и путей дальнейшего развития этого сегмента потребительского рынка в Украине.

Материалы и методы. В качестве информационных материалов использовали научные публикации, электронную базу информации Государственного реестра лекарственных средств Украины, еженедельник «Аптека», справочник «Компендиум», результаты собственных социологических исследований. Проанализированы данные продаж аптек Восточного и Центрального регионов Украины в период с января 2018 г. по январь 2019 г. Использованы методы маркетингового анализа, аналитический, сравнительный, метод контент-анализа, обобщения информации и прогнозирования.

Результаты исследования. Изучена структура и особенности современного отечественного рынка косметической продукции, реализуемой в аптеках. Исследован ассортимент лекарственных средств дерматологического назначения; проанализирован сегмент лекарственных косметических средств, установлены его особенности в зависимости от формы выпуска и содержания действующих веществ для всех категорий такой продукции.

Выводы. По результатам систематизации ассортимента лекарственных косметических средств на потребительском рынке Украины определены направления и перспективы дальнейшего развития этого сегмента фармацевтической продукции. Обоснована необходимость дальнейшего развития системы государственного контроля оборота лекарственных косметических средств с целью обеспечения их качества и безопасности для здоровья потребителя.

Ключевые слова: лекарственные косметические средства; косметические средства; фармацевтический рынок; косметический рынок; аптечный ассортимент.

Постанова проблеми. Косметична індустрія є однією з найбільш динамічних у світі: за даними аналітичної компанії «CB Insights Consensus» глобальний ринок косметики становить близько 74 млрд доларів США [1].

Аналіз тенденцій розвитку сучасного косметичного ринку країн ЄС засвідчив зростаючий споживчий попит на косметичну продукцію, яка здатна поєднувати косметичний та лікувальний ефекти й активно впливати на функції шкіри та її додатків. Дерматологи рекомендують використовувати такі засоби (дерматокосметику) для захисту від сонячних променів, усунення сухості, пігментації, зовнішніх проявів старіння, а також при запальних захворюваннях шкіри, таких, як акне, розацеа, атопічний дерматит, псоріаз, себореїтний дерматит тощо [2].

За даними Euromonitor International, 33 % споживачів у країнах ЄС віддають перевагу саме тим продуктам, які здатні не тільки покращувати зовнішній стан шкіри та її додатків, але й активно впливати на їх фізіологічні функції [3].

Згідно з даними досліджень зарубіжних аналітиків можна прогнозувати стабільне зростання світового ринку косметичної продукції в середньому на 4,67 % щорічно і досягнення рівня 21131 млн доларів США до 2025 р. При цьому ринок косметичної продукції у розвинених країнах світу характеризується високим рівнем технічного регулювання якості та безпеки такої продукції як для здоров'я споживача, так і для природного середовища [4-8].

Особливою увагою споживачів користується косметична продукція, що реалізується

в аптеках: дослідниками компанії «Vichy Cosmetics» (Франція) встановлено, що аптечні продажі косметичних засобів дерматологічного напрямку (дерматокосметки) зростуть до 2030 р. майже в 10 разів. Для України також простежуються тенденції підвищення уваги споживачів до «аптечної» косметики: наразі це один із найбільш рентабельних секторів вітчизняного «аптечного кошика» з обсягами продажів 20,8 % від загального [9].

Лікарські косметичні засоби (ЛКЗ), призначені для застосування в дерматології, є особливою категорією товарів аптечного асортименту. Ця категорія продукції, за прогнозами аналітичної компанії «Evaluate Pharma», є однією із перспективних за обсягами продажів на світовому ринку [10].

В Україні на законодавчому рівні визначено статус ЛКЗ, а контроль їх обігу підпорядкований загальним вимогам до будь-яких інших лікарських засобів (ЛЗ). Разом з тим продукція, що у середовищі споживачів і працівників косметологічних закладів називається «лікарська косметика», часто належить до звичайної косметичної продукції і тому не реєструється як лікарські засоби, хоча може чинити на організм людини фізіологічний вплив, потрапляючи на значні ділянки шкірних покривів. Відносно таких косметичних продуктів в Україні наразі відсутня нормативно-правова база, яка б регламентувала окремі норми та порядок стандартизації й контролю цієї категорії продукції з урахуванням її специфічних характеристик. Недосконалість вимог до якості й безпеки ЛКЗ, а також процедур ринкового нагляду за їх обігом зумовлює широке

розповсюдження так званої «лікарської косметики», для якої декларується лікувально-профілактична дія, що насправді не доведено. Маркування цієї продукції як «клінічно ефективної» і «дерматологічно протестованої» не відповідає дійсності, оскільки клінічні дослідження безпечності та ефективності такої категорії продукції не проводяться [11]. Цей факт спотворює правильне сприйняття призначення ЛКЗ, що може призводити до безвідповідального застосування пацієнтами косметичних продуктів при серйозних дерматологічних захворюваннях. Тобто самолікування за допомогою ЛКЗ є потенційною загрозою для здоров'я багатьох споживачів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз наукових публікацій за окресленою вище тематикою засвідчив, що існує певна кількість досліджень, присвячених аналізу тенденцій розвитку сучасного косметичного ринку, вивченню споживчого попиту на косметичну продукцію, обґрунтуванню актуальності технічного регулювання її обігу [12-18]. Водночас можна констатувати, що питання систематизації асортименту та регулювання обігу ЛКЗ на сучасному вітчизняному ринку залишається проблемним і потребує найшвидшого вирішення.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Фармацевтичний та косметичний ринки України характеризуються значним асортиментом продукції для профілактичного догляду та лікування патологій шкіри та її придатків, представленої різноманітним спектром дії та формами випуску. Зростаючий попит на косметичні засоби (КЗ) багатоспрямованої дії, активне використання ЛКЗ для профілактики та лікування дерматологічних проблем та перспективи зростання їх затребуваності як у фахівців косметологічних і медичних закладів, так і безпосередньо у споживачів [19] актуалізують проблематику їх об'єктивного позиціонування та контролю обігу на ринку. Це питання недостатньо досліджено вітчизняними науковцями внаслідок недосконалості чинної нормативно-правової бази та відсутності об'єктивних критеріїв сегментації цієї категорії продукції. Проблематиці уніфікації та позиціонуванню на фармацевтичному ринку лікарських засобів

для лікування патологій шкіри у певних «косметичних» формах фахівцями увага практично не приділялася [20].

Формулювання цілей статті. Завданням дослідження стало визначення та аналіз асортименту ЛКЗ, що реалізуються у вітчизняних аптечних закладах, з метою актуалізації тенденцій і шляхів подальшого розвитку цього сегмента споживчого ринку в Україні.

Матеріали та методи. Як інформаційні матеріали використовували фахові наукові публікації, електронну базу інформації Державного реєстру лікарських засобів України, щотижневик «Аптека», довідник «Компендіум», результати власних соціологічних досліджень. Було проаналізовано результати продажів 110 аптек у м. Харкові та Харківській області, а також у Київській, Полтавській, Дніпропетровській, Сумській, Донецькій, Одеській, Вінницькій, Житомирській та Кіровоградській областях у період з січня 2018 р. по січень 2019 р. включно. Застосовано методи маркетингового аналізу, а також аналітичний і порівняльний, метод контент-аналізу, узагальнення інформації та прогнозування.

Викладення основного матеріалу дослідження. Аптечний сектор українського косметичного ринку представлений продукцією, що реалізується в аптечній мережі згідно з вимогами Закону України «Про лікарські засоби» від 04.04.1996 р. № 123/96-ВР, а також наказу МОЗ від 06.07.2012 р. № 498 «Про затвердження Переліку товарів, які мають право придбавати і продавати аптечні заклади та їх структурні підрозділи» зі змінами, внесеними згідно з наказом МОЗ від 23.11.2015 р. № 764. В аптечних закладах можуть реалізовуватися такі КЗ: 1) предмети і засоби особистої гігієни (для догляду за порожниною рота, шкірою, волоссям, для гоління і після гоління, мило туалетне); 2) косметичні засоби (креми, солі, лосьйони, скраби тощо, які виконують гігієнічні профілактичні та естетичні функції, зокрема для догляду за волоссям: пінки, лаки, муси, маски, обполіскувачі, фарба), за винятком парфумів і декоративної косметики.

Обсяги роздрібної реалізації всіх категорій товарів «аптечного кошика», за підсумками 2019 р., становили 103,9 млрд грн, що у доларовому еквіваленті дорівнює близько

Таблиця 1

**РОЗДРІБНІ ПРОДАЖІ КОСМЕТИЧНИХ
ЗАСОБІВ У ГРОШОВОМУ ТА НАТУРАЛЬНОМУ
ВИРАЖЕННІ СТАНОМ НА КІНЕЦЬ 2019 Р.**

Рік	Обсяг аптечних продажів КЗ, %	Частка КЗ в «аптечному кошику», %
Грошовий вираз, млн грн		
2017	2579,1	3,5
2018	3118,4	3,5
2019	3702,4	3,6
Натуральний вираз, млн уп.		
2017	45,8	2,7
2018	47,3	2,7
2019	48,0	2,8

4,0 млрд дол. США [9]. Порівняно з 2018 р. обсяги продажу збільшилися на 16,5 % у гривневому та на 23,5 % у доларовому вираженні.

У розрізі категорій товарів «аптечного кошика» приріст аптечних продажів у грошовому вираженні відзначається для всіх категорій товарів. Одночасно у натуральному вираженні приріст продажів відзначається для КЗ і дієтичних добавок (ДД), а для ЛЗ і медичних виробів зафіксовано зниження на рівні 3 і 5 % відповідно. В аптечному асортименті частка КЗ збільшилася до 3,6 % (табл. 1). Приріст аптечних продажів КЗ за 2019 р. порівняно з 2018 р. склав у натуральному значенні 18,7 %, у грошовому – 1,5 %.

У структурі аптечних продажів товарів українського та зарубіжного виробництва для українського ринку характерне переважання зарубіжних товарів у грошовому вираженні. Частка зарубіжних КЗ у грошовому вираженні в 2019 р. склала 73 % порівняно із 71,4 % у 2018 р. У натуральному вираженні превалюють вітчизняні КЗ, частка яких у 2019 р. знизилася до 57,3 % (59,2 % у 2018 р.). Середньозважена вартість 1 упаковки косметичних товарів «аптечного кошика», за підсумками 2019 р., становила 77,1 грн і зросла на 17,0 % порівняно з 2018 р.

Статус лікарських косметичних засобів визначено Законом України «Про лікарські засоби» від 1996 р. Вимоги до порядку реєстрації затверджено Положенням Фармакологічного комітету МОЗ України від

23.05.1996 р. № 3 «Про реєстрацію і порядок видачі дозволу на ввезення та використання зарубіжних і вітчизняних засобів лікувальної косметики», наказом МОЗ України від 04.01.2013 р. № 3 «Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 26 серпня 2005 року № 426». Згідно із чинною законодавчою базою ЛКЗ визначаються як такі ЛЗ, які разом з косметичною сировиною містять окремі діючі речовини або їх суміші, що використовуються для профілактики та/або лікування захворювань шкіри людини та її придатків, слизової оболонки носової і ротової порожнин, статевих органів і виробляються у формі крему, молочка, олії, маски, бальзаму, гелю, порошку, лосьйону, шампуню, помади, екстракту для ванн, антиперспіранту, зубної пасти, еліксиру тощо.

Із метою визначення рівня значущості ЛКЗ на вітчизняному фармацевтичному ринку першим етапом роботи було вивчення асортименту ЛЗ, призначених для лікування і профілактики захворювань шкіри, представлених на ринку України, за класифікаційною системою АТС (Anatomical Therapeutic Chemical classification system), категорія D10 – дерматологічні засоби [21].

За результатами аналізу реєстру дерматологічних ЛЗ, зареєстрованих в Україні, була сформована інформаційна база препаратів цієї категорії, що складається з 561 торговельної назви. Розподіл ЛЗ дерматологічного призначення за категоріями, де: D01 – протигрибкові препарати, D02 – препарати з пом'якшувальною та захисною дією, D03 – засоби для лікування ран, D04 – протисвербіжні препарати, D05 – антиспориатичні засоби, D06 – антибактеріальні препарати, D07 – препарати, що містять кортикостероїди, D08 – антисептичні та дезінфікувальні засоби, D09 – перев'язувальний матеріал, D10 – засоби для лікування акне, D11 – інші дерматологічні препарати, та їх частка від загальної кількості дерматологічних препаратів наведені на рис. 1.

Дані аналізу питомої ваги категорій ЛЗ D10 від їх загальної кількості свідчать, що найбільш численною є група антисептичних та дезінфекційних засобів – 25,31 %, протигрибкові препарати становлять 18 %, засоби, що містять кортикостероїди, – 15,5 %.

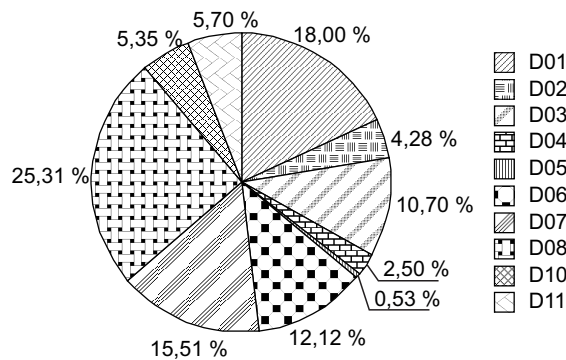

Рис. 1. Співвідношення категорій дерматологічних лікарських засобів

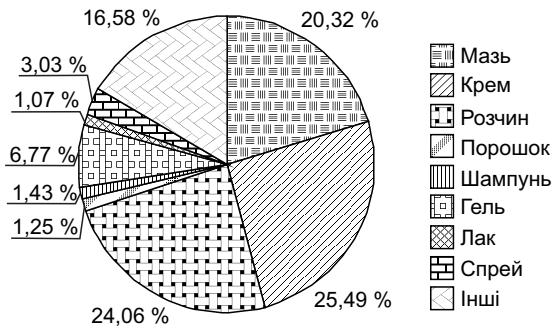

Рис. 2. Розподіл ЛЗ D10 за формами випуску

Аналіз розподілу дерматологічних ЛЗ залежно від їх форм випуску (рис. 2) показав, що «косметичними» формами випуску (креми, гелі, шампуні, порошки, розчини тощо) представлено 63 % продуктів від загальної кількості всіх дерматологічних засобів. Тобто переважна кількість ЛЗ, об'єктом дії яких є шкіра та її придатки, підпадає під законодавче визначення «лікарські косметичні засоби».

Наступним етапом роботи було дослідження стану позиціонування дерматологічних

ЛЗ та ЛКЗ на фармацевтичному й косметичному ринках України. Перелік КЗ, що реалізуються в умовах аптеки відповідно до вимог наказу МОЗ України від 06.07.2012 р. № 498 «Про затвердження Переліку товарів, який мають право придбавати та продавати аптечні заклади та їх структурні підрозділи» зі змінами, внесеними згідно з наказом МОЗ України № 764 від 23.11.2015 р., було складено відповідно до інформаційної бази Компендіум [16]. Установлено, що питома вага ЛЗ дерматологічного призначення становить 8,5 % від загальної кількості КЗ; при цьому питома вага ЛКЗ складає 3,3 % від кількості готових лікарських засобів (ГЛЗ), зареєстрованих в Україні.

Кожну категорію дерматологічних засобів сегментували за формою випуску (рис. 4-8). Для всіх категорій дерматологічних ЛЗ зберігається тенденція переважання «косметичних» форм випуску, максимальна кількість яких характерна для засобів, призначених для лікування акне – 97 %, серед них найширше представлені гелеві форми (рис. 8).

На другому місці за кількістю знаходяться ЛКЗ для лікування грибкових захворювань – 76 %, серед яких найбільш широко представлена категорія кремів (рис. 4). Найменша кількість ЛКЗ (33 %) – серед препаратів антипсоріатичної дії (рис. 6).

Оцінюючи співвідношення форм випуску за категоріями ЛЗ D10, слід відмітити переважну більшість рецептур у формі крему, максимальна кількість яких реєструється для кортикостероїдних (54,02 %), антибактеріальних (48,5 %) та протигрибкових (39 %) препаратів.

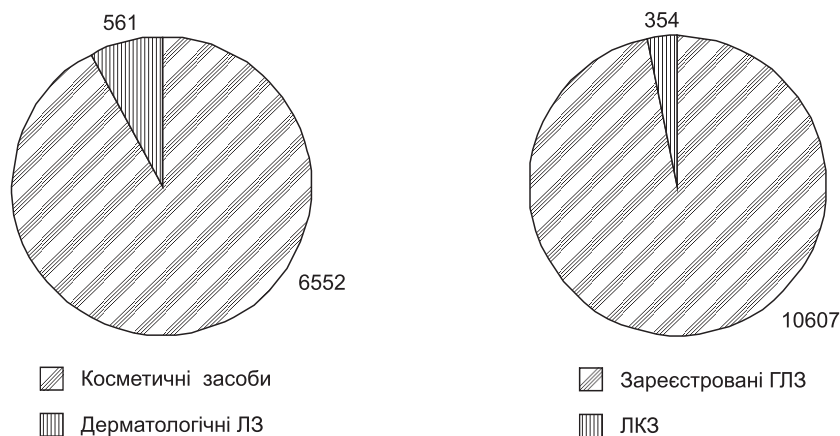

Рис. 3. Розподіл дерматологічних ЛЗ та ЛКЗ у загальній структурі ГЛЗ

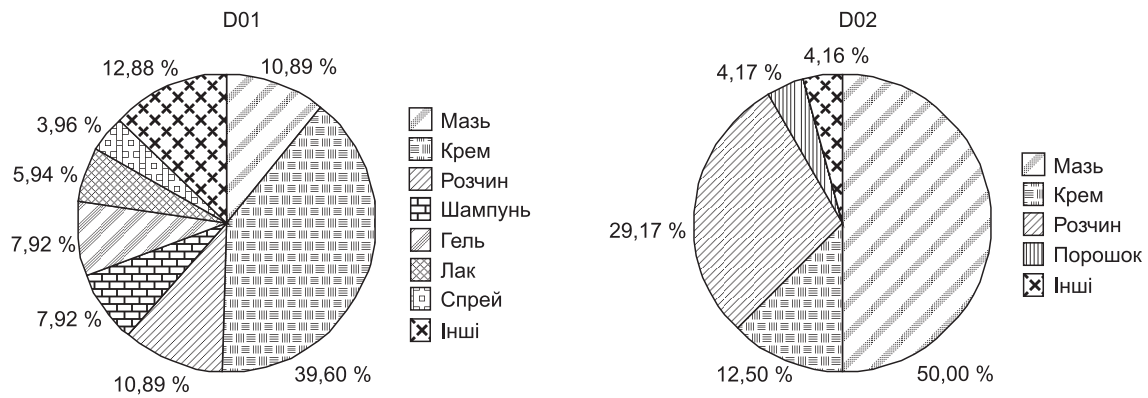

Рис. 4. Розподіл ЛЗ D01 та ЛЗ D02 за формами випуску

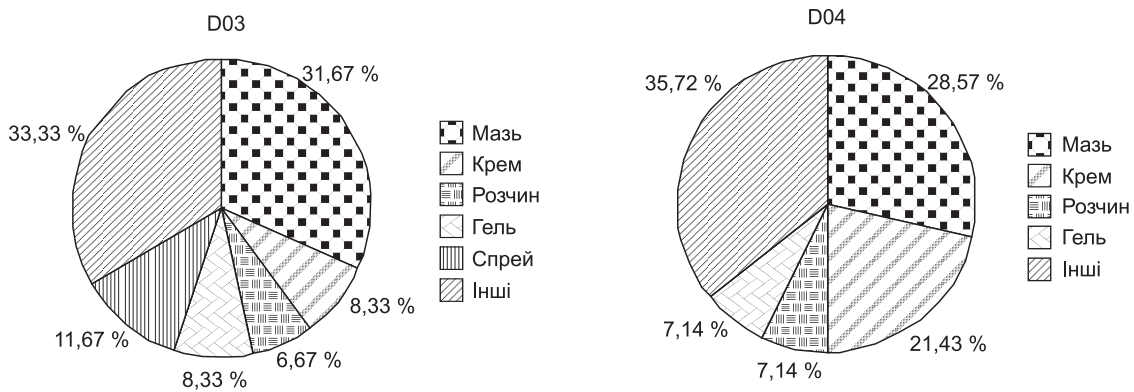

Рис. 5. Розподіл ЛЗ D03 та ЛЗ D04 за формами випуску

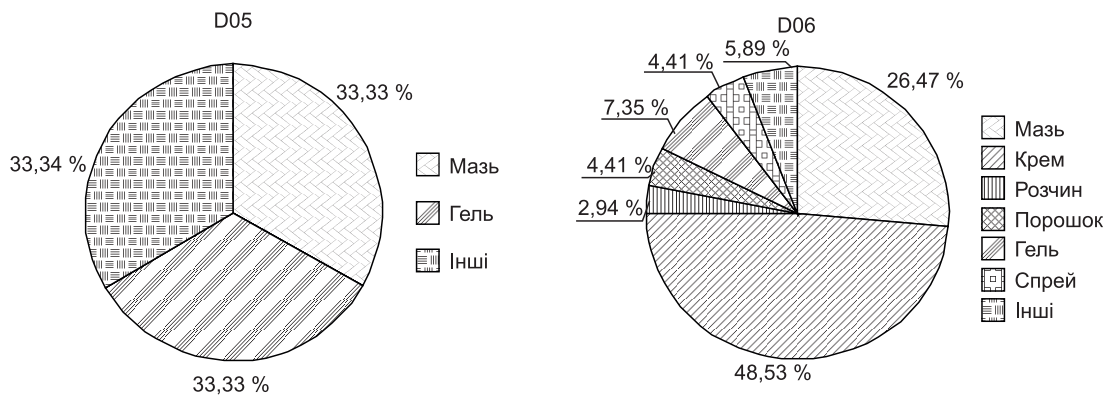

Рис. 6. Розподіл ЛЗ D05 і ЛЗ D06 за формами випуску

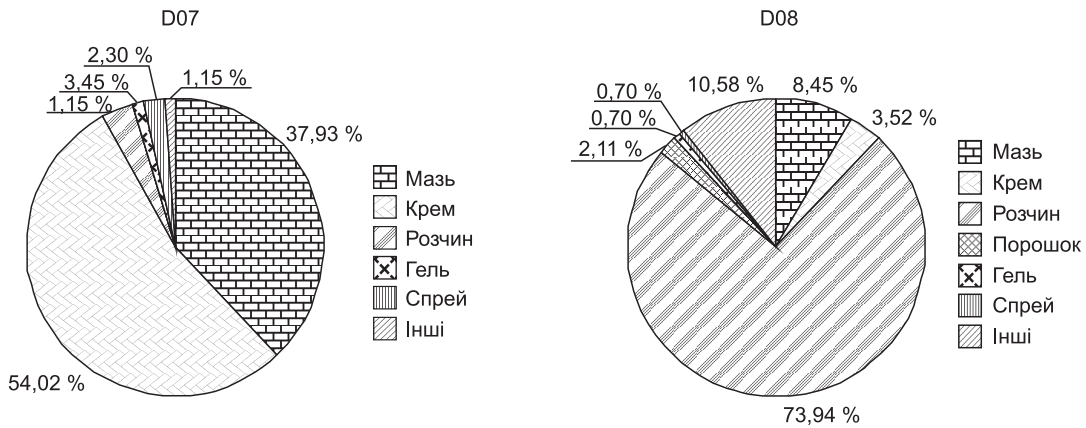

Рис. 7. Розподіл ЛЗ D07 і ЛЗ D08 за формами випуску

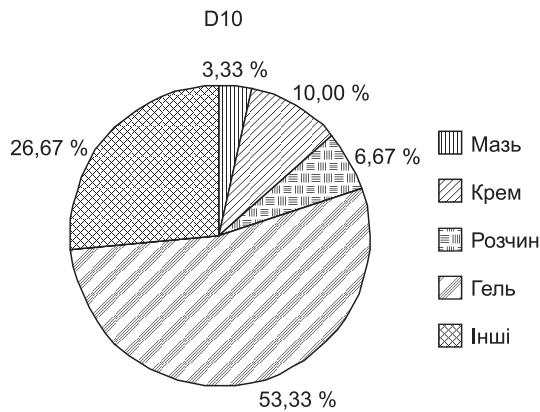

Рис. 8. Розподіл ЛЗ для лікування акне за формами випуску

Наступною за кількістю є гелеподібна форма випуску – 53,3 %, яка максимально представлена в категорії засобів для лікування акне. Серед антисептичних препаратів переважають рідкі форми випуску – 74,0 % (рис. 9).

Отже, серед окремих категорій ЛЗ D10 ЛКЗ також мають кількісну перевагу – максимальну для антисептичних засобів, препаратів для лікування акне та грибкових захворювань (рис. 10).

Сегментація ЛЗ D10 за країнами-виробниками показала, що дерматологічні препарати українського походження складають 48 %, іноземного – 52 % від їх загального обсягу (рис. 11).

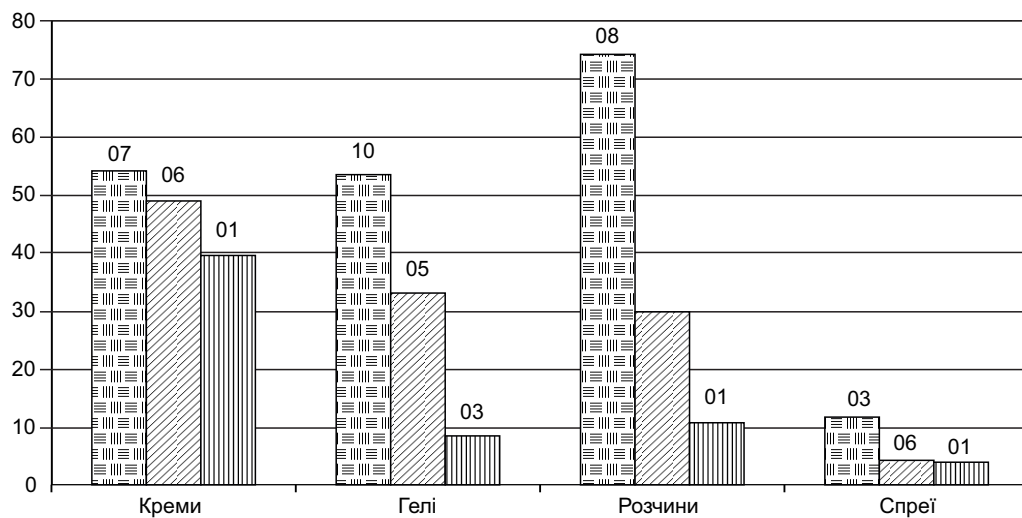

Рис. 9. Співвідношення форм випуску за категоріями ЛЗ D10 від їх загальної кількості

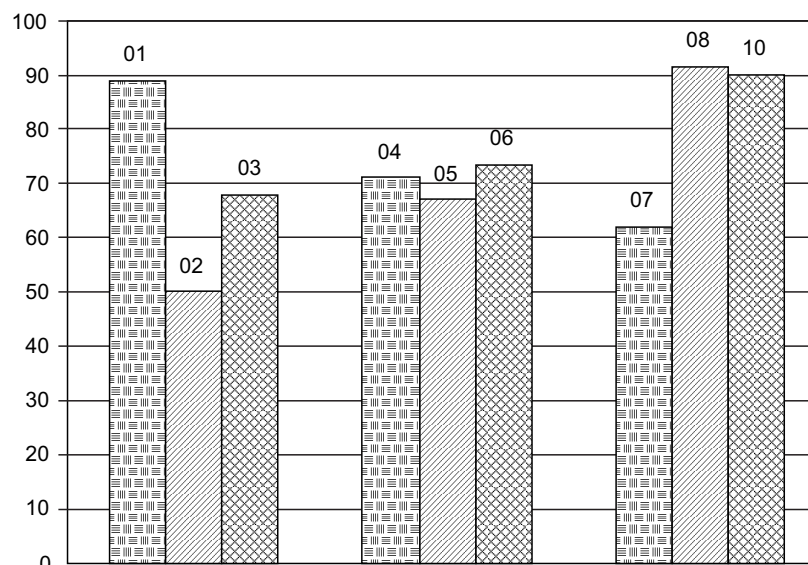

Рис. 10. Кількість ЛКЗ за категоріями ЛЗ D10

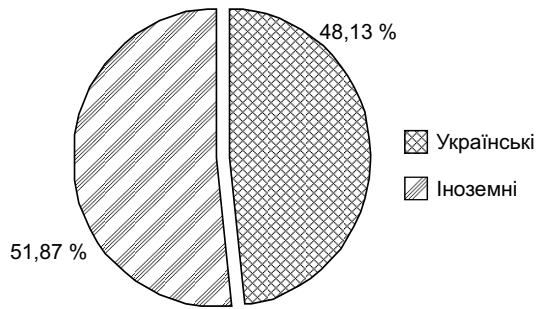

Рис. 11. Сегментація ЛЗ D10 за країнами походження

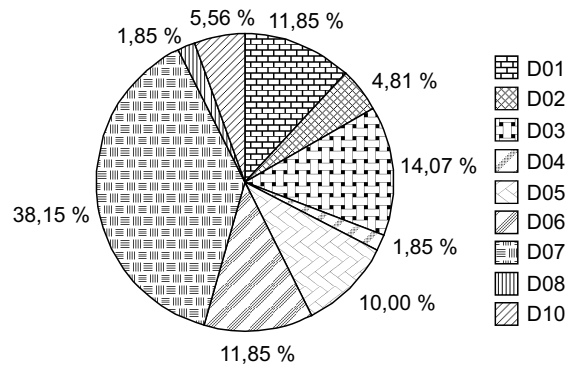

Рис. 12. Сегментація вітчизняних ЛЗ D10 за категоріями

Таблиця 2

РОЗПОДІЛ КАТЕГОРІЙ ЛЗ D10 ЗА КРАЇНАМИ-ВИРОБНИКАМИ

Категорія ЛЗ D10	Частка ЛЗ D10 вітчизняного виробництва, %	Частка ЛЗ D10 закордонного виробництва, %
D01	32,0	68,0
D02	54,0	46,0
D03	63,0	37,0
D04	36,0	64,0
D05	0	100
D06	40,0	60,0
D07	37,0	63,0
D08	72,0	27,0
D 10	17,0	83,0

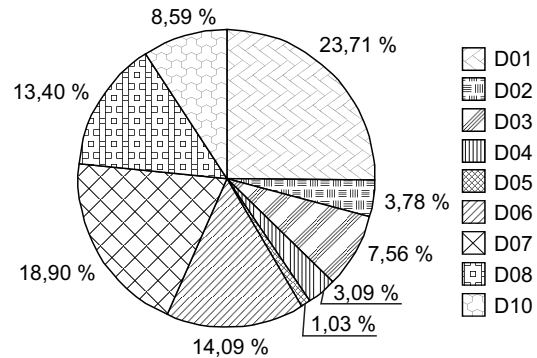

Рис. 13. Сегментація іноземних ЛЗ D10 за категоріями

Розподіл вітчизняних ЛЗ за категоріями демонструє переважання групи препаратів, що містять кортикостероїди (рис. 12).

Розподіл іноземних ЛЗ D10 за категоріями демонструє переважання протигрибкових препаратів (рис. 13).

Аналіз розподілу за країнами-виробниками також був проведений серед категорій ЛЗ D10, результати якого наведено у табл. 2.

Як свідчать результати досліджень, максимальна кількість вітчизняних ЛЗ характерна для антисептичних та дезінфікувальних засобів, засобів для лікування ран та засобів пом'якшувальної дії. ЛЗ зарубіжного виробництва здебільшого представлені у категоріях препаратів для лікування акне, протигрибкових та протисвербжних.

Вітчизняні ЛЗ D10 за категоріями сегментували за областями, зарубіжні – за країнами виробниками, основні з яких наведені у табл. 3.

Аналізуючи реєстр ліцензій із виробництва ЛЗ в Україні станом на 01.01.2019 р., установили, що кількість підприємств, які мають право на провадження господарської діяльності з виробництва ЛЗ, склала

113 суб'єктів, з яких 36 проваджують господарську діяльність з виробництва ЛЗ у таких формах для зовнішнього застосування, як креми, гелі, шампуні, порошки, розчини тощо. Результати систематизації вітчизняних ЛКЗ відповідно до розділу 9.1. Державного формуляра станом на 01.01.2018 р. [22] за торговими назвами, фармакотерапевтичними групами лікарських речовин та формами випуску наведено у табл. 4.

Як свідчать отримані дані, лідерами промислового виробництва ЛКЗ є ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я» і ПрАТ «ФІТО-ФАРМ». Найбільше підприємств виробляють рідкі форми, які характерні для антисептичних та дезінфікувальних засобів. Лікарські речовини у складі вітчизняних ЛКЗ представлені усіма фармакотерапевтичними групами, за винятком антипсоріатичних, протисвербжних засобів, а також засобів для лікування вугрів та розацеа із вмістом антибіотиків та ретиноїдів. Результати дослідження складу категорій D10 ЛЗ за лікарськими речовинами та формами випуску наведено у табл. 5-12.

Таблиця 3

РОЗПОДІЛ КАТЕГОРІЙ ЛЗ D10 ЗА РЕГІОНАМИ ТА КРАЇНАМИ ВИРОБНИКАМИ

Категорія ЛЗ D10	Вітчизняні області виробники ЛЗ D10, %	Зарубіжні країни виробники ЛЗ D10, %
D01	Київська (15,0), Харківська (7,0)	Індія (15,0), Німеччина (13,0)
D02	Запорізька (20,8), Київська (16,6)	Німеччина (12,5), Швейцарія (12,5)
D03	Київська (21,6), Харківська (20,0)	Німеччина (8,3), Індія (6,6)
D04	Харківська (14,2), Київська (7,1)	В'єтнам (21,4), Швейцарія (14,2)
D05	–	Данія (66,7), Індія (33,3)
D06	Київська (16,1), Харківська (7,3)	Великобританія (13,2), Німеччина (11,7)
D07	Київська (18,4), Харківська (13,7)	Польща (14,9), Індія (12,6)
D08	Київська (26,7), Харківська (9,1)	Німеччина (9,1)
D 10	Київська (16,6)	Індія (26,6), Хорватія (13,3)

Таблиця 4

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ЛКЗ ЗА ТОРГОВИМИ НАЗВАМИ ТА ФОРМАМИ ВИПУСКУ

Виробник	Торгова назва	Форма випуску
1	2	3
9.1.2. Кортикостероїди		
ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я»	Кортидерм Бетазон Клобескін Флудерм Метизолон	Крем Крем Крем Крем
ПАТ «Київмедпрепарат»	Бетаметазон	Крем
ПАТ «НВЦ «Борщагівський ХФЗ»	Мезодерм крем	Крем
ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»	Флуцар®-Дарниця Фотокорт®-Дарниця	Крем
ПАТ «Фармак»	Молескін	Крем
ПрАТ «ФІТОФАРМ»	Стерокорт®	Крем
9.1.3. Засоби для зовнішнього лікування інфекційних захворювань		
9.1.3.1. Антибактеріальні засоби		
ПрАТ «ФІТОФАРМ»	Левоміцетину розчин спиртовий 0,25 %	Розчин
ПрАТ «Фармацевтична фабрика «Віола»	Левоміцетину розчин спиртовий 1 %	Розчин
9.1.3.2. Протигрибкові засоби		
ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я»	Біфонал-Здоров'я	Гель
ПАТ «НВЦ «Борщагівський ХФЗ»	Клотримазол	Розчин
ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка»	Еконазол	Гель
СУІП «Сперко Україна»	Кетодин	Крем
ПрАТ «ФІТОФАРМ»	Кетоконазол-ФІТОФАРМ	Крем
ПАТ «Київмедпрепарат»	Мікогель®	Гель
ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»	Міконазол-Дарниця	Крем
ПАТ «Фармак»	Ламікон® Ламікон® Ламікон® Дермгель	Крем Спрей Гель
ПрАТ «ФІТОФАРМ»	Ламіфен	Гель
9.1.3.3. Противірусні засоби		
СУІП «Сперко Україна»	Агерп	Крем
ПрАТ «ФІТОФАРМ»	Ліпстер	Крем

Продовження табл. 4

1	2	3
9.1.3.4. Протипаразитарні засоби		
ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я»	Бензилбензоат	Емульсія нашкірна
ПАТ «Фармак»	Бензилбензоат	Крем
ТОВ «ДКП «Фармацевтична фабрика»	Бензилбензоату емульсія	Емульсія нашкірна
АТ «Стома»	Перметрин	Спрей / Розчин нашкірний
9.1.4. Антисептичні та дезінфікувальні засоби. Засоби для очищення шкіри		
КП «Луганська обласна «Фармація»	Борна кислота Хлоргексидину біглюконат Перекису водню розчин 3 %	Розчин Розчин Розчин
ТОВ «ДКП «Фармацевтична фабрика»	Борна кислота Септил плюс Септил Перекис-Вішфа Перекис водню розчин 3 % Йод Йод-Вішфа Брильянтовий зелений	Розчин Розчин Розчин Розчин Розчин Розчин Розчин
ПАТ «Фармак»	Борна кислота Йоддицерин®	Розчин розчин
ПрАТ «Фармацевтична фабрика «Віола»	Борна кислота Борної кислоти розчин спиртовий Септавіол 70 % Септавіол 96 % Йоду розчин спиртовий 5 %	Порошок Розчин Розчин Розчин Розчин
ПрАТ «ФІТОФАРМ»	Борної кислоти розчин спиртовий Спиртол Перекис водню розчин 3 % Йод Раностоп® Брильянтовий зелений	Розчин Розчин Розчин Розчин Розчин
ТОВ «Тернофарм»	Борної кислоти розчин спиртовий Перекис водню розчин 3 % Йоду розчин спиртовий 5 % Брильянтовий зелений	Розчин Розчин Розчин Розчин
ТОВ «Славія 2000»	Хлоргексидин Перекис водню розчин 3 %	Розчин Розчин
ТОВ «ВО «Тетерів»	Хлоргексидин	Розчин
ТОВ «Фарма Черкас»	Хлоргексидин	Розчин
ПП «Кілафф»	Хлоргенсидин Йоду розчин спиртовий 5 %	Розчин Розчин
ПрАТ «Фармацевтична фабрика «Віола»	Хлоргексидин Перекису водню розчин 3 % Брильянтовий зелений	Розчин Розчин Розчин
ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я»	Хлоргексидин Спирт етиловий 70 % Спирт етиловий 96 % Перекису водню розчин 3 % Бетайод-Здоров'я	Розчин Розчин Розчин Розчин Розчин нашкірний
ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка»	Хлоргексидин Спирт етиловий 70 % Спирт етиловий 96 % Йоду розчин спиртовий 5 %	Розчин Розчин Розчин Розчин

Продовження табл. 4

1	2	3
ТОВ «Юрія-Фарм»	Горостен® Декасан®	Розчин розчин
ПрАТ «Біолік»	Біосепт Спирт етиловий 70 % Спирт етиловий 96 % Фармасепт Перекису водню розчин 3 %	Розчин Розчин Розчин Розчин
ТОВ «Панацея»	Вітасепт	Розчин
ПП «Кілафф»	Етанол 70 Етанол 96	Розчин розчин
ПрАТ «Біолік» / ТОВ «Фарма Черкас»	Етанол 70 Етанол 96 Спирт етиловий 70 % Спирт етиловий 96 %	Розчин Розчин Розчин Розчин
ПрАТ «Біолік» / ТОВ «ВО «Тетерів»	Етилосепт 70 Етилосепт 96 Мегасепт – МВК 70 Мегасепт – МВК 96 Перекису водню розчин 3 %	Розчин Розчин Розчин Розчин
ТОВ «Виробнича фармацевтична компанія «Біо-Фарма ЛТД»	Етил Етил 70 %	Розчин Розчин
ТОВ «Євразія»	Євраетил 70 % Євраетил 96 %	Розчин Розчин
Дочірнє підприємство «Межиріцький вітамінний завод» ПАТ «Укрмедпром»	Медасепт 70 Медасепт 96	Розчин Розчин
ТОВ «ВО «Тетерів»	Септостерил 70 Септостерил 96	Розчин Розчин
ПАТ «Галичфарм»	Спирт етиловий 70 % Спирт етиловий 96 % Хлорофіліпт Брильянтовий зелений	Розчин Розчин Розчин спиртовий Розчин олійний Розчин
ДП спиртової та лікєро-горілкової промисловості «Укрспирт»	Спирт етиловий 70 % Спирт етиловий 96 %	Розчин Розчин
ДП «Експериментальний завод медичних препаратів ІБОНХ НАН України»	Спирт медичний 70 % Спирт медичний 96 % Йоду розчин спиртовий 5 % Брильянтовий зелений	Розчин Розчин Розчин Розчин
ТОВ «Дослідний завод «ГНЦЛС»	Хлорофіліпт	Розчин олійний Розчин спиртовий
ТОВ «Фарма Черкас»	Водню пероксид	Розчин
ДП «Експериментальний завод медичних препаратів Інституту біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України»	Водню пероксид	Розчин
ТОВ «ВО «Тетерів» / ПАТ «Лубнифарм»	Мірамідез®	Розчин нашкірний
ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»	Мірамістин® Целіста®	Розчин для зовнішнього застосування Розчин для ротової порожнини, спрей для ротової порожнини
ПрАТ «Технолог»	Йод печеєвський	Розчин
ПАТ «НВЦ «Борщагівський ХФЗ»	Брильянтовий зелений	Розчин
ПАТ «Лубнифарм»	Брильянтовий зелений	Розчин

Закінчення табл. 4

1	2	3
9.1.5. Засоби для лікування псоріазу		
9.1.5.1. Засоби для системного застосування		
	–	
9.1.5.2. Засоби для зовнішнього застосування		
	–	
9.1.6. Засоби для лікування дерматитів		
9.1.7. Місцеві анестетики		
9.1.7.1. Антигістамінні засоби для зовнішнього застосування		
	–	
9.1.7.2. Анестетики для зовнішнього застосування		
ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я»	Лідокаїн-Здоров'я	Спрей
9.1.8. Лікарські засоби для лікування вугрів та розацеа		
9.1.8.1. Засоби для зовнішнього застосування		
ПрАТ «ФІТОФАРМ»	Азогель®	Гель
ПАТ «Київмедпрепарат»	Акнестоп	Крем
9.1.8.1.2. Антибактеріальні засоби		
	–	
9.1.8.1.3. Ретиноїди		
	–	
9.1.8.1.4. Інші лікарські засоби		
ТОВ «Тернофарм»	Кислота саліцилова	Розчин
ТОВ «ДКП «Фармацевтична фабрика»	Кислота саліцилова	Розчин
ПрАТ Фармацевтична фабрика «Віола»	Кислота саліцилова	Розчин
ПАТ «Фармак»	Кислота саліцилова	Розчин нашкірний
КП «Луганська обласна «Фармація»	Кислота саліцилова	Розчин
9.1.8.2. Засоби для системного застосування		
9.1.8.2.1. Антибіотики		
	–	
9.1.8.2.2. Ретиноїди		
	–	
9.1.8.2.3. Гормональні ЛЗ		
	–	
9.1.9. Засоби із захисною дією		
9.1.9.1. Засоби із захисною та пом'якшувальною дією		
ПАТ «Лубнифарм	Присипка дитяча	Порошок нашкірний
ПАТ «Вітаміни»	Присипка дитяча	Порошок
9.1.9.2. Засоби із пом'якшувальною дією		
ДП «Експериментальний завод медичних препаратів ІБОНХ НАН України»	Гліцерин	Розчин
ПрАТ Фармацевтична фабрика «Віола»	Гліцерин	Рідина
ПАТ «Галичфарм»	Гліцерин	Розчин нашкірний
ПрАаТ «ФІТОФАРМ»	Гліцерин	Розчин для зовнішнього застосування
9.1.10. Лікарські шампуні та інші засоби для лікування патологічних станів волосистої частини голови		
ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця»	Кетозорал®-Дарниця	Шампунь

Таблиця 5

**СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ D01LK3 ЗА ЛІКАРСЬКИМИ РЕЧОВИНАМИ
ТА ФОРМАМИ ВИПУСКУ**

Рідина	Крем	Лак для нігтів	Гель	Шампунь	Спрей
Кетокеназол (8), цинку піритіон, біфоназол, кислота саліцилова (3), нафтифіну гідрохлорид (4), хлорнітрофенол, тридеканаміну ундециленат, тербінофілу гідрохлорид	Кетокеназол (3), біфоназол (4), нафтифіну гідрохлорид, міконазолу нітрат (4), оксиконазолу нітрат, натаміцин (2), сертаконазолу нітрат (3), ізоконазолу нітрат (4), клотримазол (4), омокконазолу нітрат, нафтифіну гідрохлорид (2), тербінафіну гідрохлорид (11)	Аморолфін (5), тіокінозол, ундециленова кислота	Тербінофілу гідрохлорид (6), міконазолу нітрат, біфоназол, еконазол, сечовина	Кетокеназол (7), цинку піритіон (2)	Тербінафіну гідрохлорид (4)

Таблиця 6

**СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ D02 LZ ЗА ЛІКАРСЬКИМИ РЕЧОВИНАМИ
ТА ФОРМАМИ ВИПУСКУ**

Рідина	Крем	Емульсія на шкірні	Спрей	Порошок
Кислота саліцилова, кислота молочна	Сечовина (2), цинку оксид, спирт бензильний, бензилбензоат, бензилцинамат	Сечовина (2)	Дексапантенол	Цинку оксид

Таблиця 7

**СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ D03 LK3 ЗА ЛІКАРСЬКИМИ РЕЧОВИНАМИ
ТА ФОРМАМИ ВИПУСКУ**

Рідина	Крем	Порошок	Гель	Піна	Спрей
Ретинол ацетат, α-токоферол ацетат, менадіон, β-каротин, екстракт із суміші лікарської рослинної сировини: Azadirachta indica, Berberis aristata, Curcuma longa, Glycyrrhiza glabra, Jasminum officinale Picrorrhiza kurroa, Pongamia pinnata, Rubia cordifolia, Sausurea lappa, Terminalia chebulla, Trichosanthes dioica, Symplocos racemosa, Ichnocarpus frutescens, Capsicum abbreviata, Nymphaea lotus (2), сік трави ехінацеї пурпурової, сік свіжих паростків каланхое (2), настойка нагідок (2), екстракт з м'якоті плодів шипшини, прополісу настойка, трипсин (2), екстракт пшениці, людський епідермальний фактор росту	Алантаїндекспантенол (6), бензалконій хлорид, хлоргексидину диглюконат	Висушений молочний сік папаї, цикламен грузинський	Рідкий екстракт цибулі, гепарин, алантаїн, цинку гіалуронат, декспантенол, мірамистин, людський епідермальний фактор росту, олія чайного дерева	Декспантенол-4, алантаїн	Декспантенол, жир риб'ячий, α-токоферол ацетат, бензокаїн (2), циміналь, олія обліпихова, хлорамфенікол, кислота борна, бензокаїн

Таблиця 8

**СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ D04 ЛЗ ЗА ЛІКАРСЬКИМИ РЕЧОВИНАМИ
ТА ФОРМАМИ ВИПУСКУ**

Рідина	Бальзам	Гель
Лідокаїн (2), ментол, новокаїн, анестезин, диметиндену малеат	Ментол (3), камфора (3), метилсаліцилат, олія м'ятна (3), олія базиліку, олія каюпутова, олія кориці (3), олія евкаліптова, олія гвоздична (2), олія васильків	Дифенгідраміну гідрохлорид, диметиндену малеат

Таблиця 9

**СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ D06 ЛЗ ЗА ЛІКАРСЬКИМИ РЕЧОВИНАМИ
ТА ФОРМАМИ ВИПУСКУ**

Рідина	Крем	Порошок	Гель	Спрей
Гентаміцин сульфат, хлорамфенікол, фільтрат культуральної рідини гриба <i>Penicillium vitale</i> Pidoplichko et Bilai	Іміквімод (3), срібла сульфадіазин (2), срібла сульфатіазол, пенцикловір (6), ацикловір (13), мупіроцин (2), подофілотоксин, денотівір, докозанол (2), гідрокортизон, метронідазол, фтибамзон, кислота фузидова	Бацитрацин цинку, неоміцину сульфат, гентаміцину сульфат, L-риптофан (2), цинку сульфат, гептагідрат (2), метоксан (2)	Метронідазол, тиротрицин, фузидієва кислота, гентаміцину сульфат	Срібла сульфадіазин, Кислота гліциризина, неоміцин

Таблиця 10

**СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ D07 ЛЗ ЗА ЛІКАРСЬКИМИ РЕЧОВИНАМИ
ТА ФОРМАМИ ВИПУСКУ**

Рідина	Крем	Гель	Спрей
Бетаметазон (2), кислота саліцилова, гідрокортизону 17-бутират	Клобетазолу пропіонат (7), гентаміцин (11), міконазолу нітрат (2), метилпреднізолону ацепонат (3), бетаметазон (14), цетилпирідинію хлорид, мометазону фууроат (7), кло-тримазол (6), гексамідину діізетіонат, преднізолону ацетат, беклометазону дипропіонату (2), гідрокортизону бутират (4), флютиказону пропіонат (2), натаміцин, неоміцин, преднікарбат, фузидієва кислота, флуоцинолон (2), триамцинолону ацетонід, галобетазолу пропіонат	Флуоцинолон	Окситетрацикліну гідрохлорид, гідрокортизон, тетрацикліну гідрохлорид, триамцинолону ацетонід

Таблиця 11

**СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ D08 ЛЗ ЗА ЛІКАРСЬКИМИ РЕЧОВИНАМИ
ТА ФОРМАМИ ВИПУСКУ**

Рідина	Крем	Порошок	Спрей	Гель
Декаметоксин, хлоргексидин біглюконат (3), хлоргексидину диглюконат (9) цетримід, повідон-йод (14), ромашки екстракт, брильянтовий зелений (2), бензалконію хлорид, декаметоксин, метилтіонінію хлорид, мірамістин (3), феноксиетанол	Декспантенол (3), хлоргексидину дигідрохлорид (2), бензалконію хлорид, цетримід, ундециленамідопропіл тримонію метосульфат	Кислота борна, калію перманганат, ксероформ	Мірамістин	Водню пероксид

Таблиця 12

**СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ D10 ЛЗ ЗА ЛІКАРСЬКИМИ РЕЧОВИНАМИ
ТА ФОРМАМИ ВИПУСКУ**

Рідина	Крем	Порошок	Гель	Лосьйон	Емульсія
Кліндаміцин (2)	Кислота азе-лаїнова (2), на-дифлоксацин	Еритроміцин, цинку ацетат	Адапален (6), кліндамін (3), кліндаміцину фосфат (4), кислота азаелаїнова (2), бензоїл пероксид (3), ізотретиноїн еритроміцин, цинку ацетат, цинку гіалуронат	Бензоїл пероксид	Бензоїл пероксид

Як свідчать результати сегментації категорій ЛЗ D10 у визначених «косметичних» формах, діючі речовини в їх складі представлені певними фармакотерапевтичними групами відповідно до призначення ЛКЗ. Окремі лікарські речовини у відповідних категоріях ЛЗ мають кількісну перевагу перед іншими: так, у категорії 01 переважає тербінафіну гідрохлорид (22 ЛКЗ переважно кремopodobної форми випуску), кетокеназол (18 ЛКЗ переважно рідкої форми випуску); у категорії 02 – сечовина (4 ЛКЗ крем та емульсія на шкірні відповідно); у категорії 03 – декспантенол (12 ЛКЗ переважно кремopodobної форми випуску); у категорії 04 – камфора, ментол, ефірні олії м'яти, кориці, гвоздики (по 3 ЛКЗ відповідно у формі бальзаму); у категорії 05 1 гелева форма із 3 ЛЗ містить кальципотріол та бетаметазон, у категорії 06 – ацикловір (16 ЛКЗ переважно кремopodobної форми випуску), у категорії 07 – бетаметазон (16 ЛКЗ переважно кремopodobної форми випуску), у категорії 08 – повідон-йод (14 ЛКЗ переважно рідкої форми випуску), хлоргексидин (11 ЛКЗ переважно рідкої форми випуску), у категорії 10 – кліндаміцин (6 ЛКЗ переважно гелеподобної форми випуску), адапален (6 ЛКЗ переважно гелеподобної форми випуску).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Результати проведеного дослідження дозволили визначити структуру та особливості сучасного вітчизняного ринку КЗ, що реалізуються в аптечних закладах. Досліджено асортимент ЛЗ дерматологічного призначення відповідно до класифікаційної системи АТС. Визначено сегмент ЛКЗ серед ЛЗ D10, встановлено особливості їх асортименту для окремих категорій. Проведено систематизацію ЛКЗ вітчизняного та зарубіжного виробництва за категоріями та формами випуску. Здійснено систематизацію ЛКЗ для окремих категорій ЛЗ D10 за торговими назвами, діючими речовинами та формами випуску. Для кожного

з напрямків уніфікації ЛКЗ встановлено специфічні ознаки та характеристики.

Проведений аналіз виявив значну частку ЛКЗ серед дерматологічних ЛЗ, найбільша кількість яких належить до антисептичних, дезінфікувальних та протигрибкових засобів. Серед форм випуску зафіксовано переважання кремopodobних та рідких засобів, а також таких популярних зараз форм, як нашірні емульсії, піни, спреї, шампуні, лаки для нігтів тощо, які поряд із лікувальними властивостями забезпечують певний косметичний ефект.

Майже повна відсутність ЛКЗ вітчизняного виробництва серед наведених засобів у сучасних формах випуску, а також засобів категорії антипсоріатичних, протисвербіжних препаратів та засобів для лікування акне свідчить про перспективи освоєння цих сегментів ринку вітчизняними виробниками.

Зважаючи на значний асортимент ЛКЗ, їх затребуваність на українському ринку та подальші перспективи зростання обсягів продажів, ми вважаємо актуальним продовження досліджень щодо визначення тенденцій та перспектив розвитку цього сегмента споживчого ринку в Україні. Однією з основних умов його зростання є реформування системи державного контролю обігу лікарської косметичної продукції в Україні, яка має забезпечити гарантований рівень якості та безпечності цієї продукції для споживача. Для вирішення цих завдань вважаємо перспективним дослідження з розробки специфічних вимог до показників якості та методів контролю ЛКЗ, критеріїв їх косметичної ефективності та відповідних методик оцінювання.

Розробка методологічних підходів до створення державної системи забезпечення якості, ефективності та безпеки ЛКЗ на всіх етапах життєвого циклу має бути запорукою її успішного просування на внутрішньому й зовнішньому ринках.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Перелік використаних джерел інформації

1. Trends Changing The Face Of The Beauty Industry In 2020. URL: <https://www.cbinsights.com/research/report/beauty-trends-2019/> (Date of access: 01.04.2020).
2. The science of dermocosmetics and its role in dermatology. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jdv.12497> (Date of access: 01.04.2020).
3. Cosmetics market. URL: <https://www.loreal-finance.com/en/annual-report-2018/cosmetics-market-2-1/> (Date of access: 01.04.2020).

4. U.S. and EU Cosmetics Regulation. URL: <https://cosmeticsinfo.org/cosmetics-regulation> (Date of access: 01.01.2020).
5. Cosmetic Regulations Around The World – Chemists Corner. URL: <https://chemistscorner.com/cosmetic-regulations-around-the-world/> (Date of access: 04.03.2020).
6. India Cosmetics Regulation. URL: <https://cosmetic.chemlinked.com/countrypage/india-cosmetics-regulation> (Date of access: 01.04.2020).
7. Understanding The Cosmetics Regulation. URL: <https://cosmeticseurope.eu/cosmetics-industry/understanding-cosmetics-regulation/> (Date of access: 01.04.2020).
8. Regulation (EC) No 1223/2009. European parliament and the council of 30 November 2009 on cosmetic products. *Official Journal of the European Union*. 2009. P. L 342/59- L 342/209.
9. Аптечний ринок України за підсумками 2019 р.: Helicopter View. URL: <https://www.apteka.ua/article/531429> (дата звернення: 07.03.2020).
10. Світовий ринок рецептурних препаратів: прогноз до 2024 р. URL: <https://www.apteka.ua/article/463742> (дата звернення: 01.03.2020).
11. Махто А. Библия ухода за кожей. Все, о чем вы хотели спросить своего косметолога. Москва : Эксмо, 2018. 256 с.
12. Дедишина Л. Космецевтика в аптеці: престижно та прибутково. *Фармацевт Практик*. 2015. № 12. С. 28-29.
13. Байцар Р. І., Кордіяка Ю. М. Актуальні проблеми та перспективи розвитку косметичної галузі. Львів, 2015. 6 с.
14. Бурд Н. Б., Георгіянц В. А., Половко Н. П., Гризодуб О. І. Лікувальна косметика в Україні: реалії та перспективи. *Фармацевтичний журнал*. 2016. № 6. С. 41-44.
15. Георгієвський Г. В. Основні тенденції у гармонізації вимог виробництва і контролю якості косметологічних засобів в Україні з вимогами ЄС у світлі членства України в Європейській Фармакопеї. *Фармаком*. 2016. № 4. С. 21-28.
16. Посылкина О. В., Котлярова В. Г., Чечотка О. В. Исследование сущности и основных характеристик лечебно-косметических средств. *Фармацевтический журнал*. 2016. № 3-4. С. 21-28.
17. Попко О. В. Уніфікація вимог технічного регулювання парфумерно-косметичного ринку України з нормами ЄС: товарознавчі аспекти. *Інституціоналізація процесів євроінтеграції: суспільство, економіка, адміністрування* : зб. тез І Міжнар. наук.-практ. конф., м. Рівне, 21-22 квітня 2016 р. Рівне, 2016. С. 198.
18. Ханик Н. Л., Петерчук І. І. Дослідження пріоритетів споживачів при виборі косметичних засобів по догляду за шкірою. *Український медичний альманах*. 2012. Т. 15, № 5. С. 159-160.
19. Український ринок парфумерно-косметичної продукції. Асоціація «Парфумерія та косметика України». URL: <http://арсу.ua/rinkovidoslidzhennya-ta-statistichni-dani/parfumerno-kosmetichnij-rinok-ukraini.htm> (дата звернення 01.01.2020).
20. Посилкіна О. В., Котлярова В. Г., Чечотка О. В. Аналіз особливостей сегментації ринку засобів для вирішення дерматологічних проблем шкіри. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2017. № 4 (52). С. 77-81. doi: 10.24959/uekj.17.37.
21. Компендіум on line. URL: <http://www.compendium.com.ua/> (дата звернення: 01.01.2020).
22. Державний формуляр лікарських засобів. Вип. одинадцятий. Київ, 2019. 1186 с.
23. Технологія косметичних засобів : підручник для студ. вищ. навч. закладів / О. Г. Башура [та ін.] ; за ред. О. Г. Башури, О. І. Тихонова. Харків : НФаУ : Оригінал, 2017. 552 с.

References

1. *Trends Changing The Face Of The Beauty Industry In 2020*. Available at: <https://www.cbinsights.com/research/report/beauty-trends-2019/> (Date of access: 01.02.2020).
2. *The science of dermocosmetics and its role in dermatology*. Available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jdv.12497> (Accessed: 01.02.2020).
3. *Cosmetics market*. Available at: <https://www.loreal-finance.com/en/annual-report-2018/cosmetics-market-2-1/> (Date of access: 01.02.2020).
4. *U.S. and EU Cosmetics Regulation*. Available at: <https://cosmeticsinfo.org/cosmetics-regulation> (Date of access: 01.01.2020).
5. *Cosmetic Regulations Around The World – Chemists Corner*. Available at: <https://chemistscorner.com/cosmetic-regulations-around-the-world/> (Date of access:04.02.2020).
6. *India Cosmetics Regulation*. Available at: <https://cosmetic.chemlinked.com/countrypage/india-cosmetics-regulation> (Date of access: 01.01.2020).

7. *Understanding The Cosmetics Regulation*. Available at: <https://cosmeticseurope.eu/cosmetics-industry/understanding-cosmetics-regulation/> (Date of access: 01.01.2020).
8. Regulation (EC) No 1223/2009. (2009). European parliament and the council of 30 November 2009 on cosmetic products. *Official Journal of the European Union*. P. L 342/59- L 342/209.
9. *Aptechnyi rynek Ukrainy za pidsumkamy 2019 r.: Helicopter View*. (2020). Available at: <https://www.apteka.ua/article/531429> (Date of access: 07.02.2020).
10. *Svitovyi rynek retsepturnykh preparativ: prohnoz do 2024 r.* Available at: <https://www.apteka.ua/article/463742> (Date of access: 01.01.2020).
11. Makhto, A. (2018). *Bibliia ukhoda za kozhei. Vse, o chem vy khoteli sprosit svoego kosmetologa*. Moscow: Eksmo, 256.
12. Dedyshyna, L. (2015). *Farmatsevt Praktyk*, 12, 28-29.
13. Baitsar, R. I., Kordiiaka, Yu. M. (2015). *Aktualni problemy ta perspektyvy rozvytku kosmetychnoi haluzi*. Lviv, 6.
14. Burd, N. B., Heorhiants, V. A., Polovko, N. P., Hryzodub, O. I. (2016). *Farmatsevtichnyi zhurnal*, 6, 41-44.
15. Heorhiievskiy, H. V. (2016). *Farmakom*, 4, 21-28.
16. Posylkina, O. V., Kotliarova, V. G., Chechotka, O. V. (2016). *Farmatsevticheskii zhurnal*, 3-4, 21-28.
17. Popko, O. V. (2016). Proceeding from Instytutsionalizatsiia protsesiv yevrointehratsii: suspilstvo, ekonomika, administruvannia: *zb. tez I Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii (21-22 kvitnia 2016)* (p. 198). Rivne.
18. Khanyk, N. L., Peterchuk, I. I. (2012). *Ukrainskyi medychnyi almanakh*, 15 (5), 159–160.
19. *Ukrainskyi rynek parfumerno-kosmetychnoi produktsii. Asotsiatsiia "Parfumeriia ta kosmetyka Ukrainy"*. Available at: <http://apcu.ua/rinkovidoslidzhennya-ta-statistichni-dani/parfumerno-kosmetichnij-rynok-ukraini.htm> (Date of access: 01.01.2020).
20. Posylkina, O. V., Kotliarova, V. H., Chechotka, O. V. (2017). *Upravlinnia, ekonomika ta zabezpechennia yakosti v farmatsii*, 4 (52), 77-81. doi: 10.24959/uekj.17.37.
21. Compendium on line. Available at: <http://www.compendium.com.ua/> (Date of access: 01.01.2020).
22. *Derzhavnyi formular likarskykh zasobiv*. (2019). Vyp. odyndatsiatyi. Kyiv, 1186.
23. Bashura, O. H. et al. (2017). *Tekhnolohiia kosmetychnykh zasobiv*. Kharkiv: NFaU: Oryhinal, 552.

Відомості про авторів:

Лебединець В. О., доктор фармацевтичних наук, професор, завідувач кафедри управління якістю, Національний фармацевтичний університет (<https://orcid.org/0000-0003-1676-0592>). E-mail: v.o.lebedynets@gmail.com

Казакова І. С., аспірантка кафедри управління якістю, Національний фармацевтичний університет (<https://orcid.org/0000-0001-8966-8039>). E-mail: qualitynuph@gmail.com

Information about authors:

Lebedynets V. O., Doctor of Pharmacy (Dr. habil.), professor, head of the Department of Quality Management, National University of Pharmacy (<https://orcid.org/0000-0003-1676-0592>). E-mail: v.o.lebedynets@gmail.com

Kazakova I. S., postgraduate student of the Department of Quality Management, National University of Pharmacy (<https://orcid.org/0000-0001-8966-8039>). E-mail: qualitynuph@gmail.com

Сведения об авторах:

Лебединец В. А., доктор фармацевтических наук, профессор, заведующий кафедрой управления качеством, Национальный фармацевтический университет (<https://orcid.org/0000-0003-1676-0592>). E-mail: v.o.lebedynets@gmail.com

Казакова И. С., аспирант кафедры управления качеством, Национальный фармацевтический университет (<https://orcid.org/0000-0001-8966-8039>). E-mail: qualitynuph@gmail.com

Надійшла до редакції 03.04.2020 р.